

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT LAPJA

UDVARHELYMEGYE JOGÜGYI, KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI, SZÉPIRODALMI, AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐK EGYLETE, A MEGYEI GAZDASÁGI EGYLET, A SZÉKELYFÖLDI ELSŐ BAROMFITENYÉSZTŐ ÉS MÁR EGYLETEK KÖZLÖNYE

Megjelen hetenkint kétszer: vasárnap és csütörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Községek, papok, gazdasági egyleti tagok és községi előfizők egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják.

Telefon Egy példány 10 fillér.

Telefon

FŐSZERKESZTŐK:

Dr Gyarmathy Dezső,
földbírtokos.

Dr Hínléder Fels Ernő,
orsz. képviselő.

Dr Kállay Tamás,
orsz. képviselő.

Dr Pál Ernő,
ügyvéd.

Dr Viola Sándor,
ügyvéd.

SZÉPIRODALMI FŐMUNKATÁRS: **Fülei Sz. Lajos.**

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

Kossuth Lajos utca 15. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők.

Apróhirdetések szavankint 4 fillér, vastagabb betűvel 8 fillérért, más hirdetések olcsó árszabás szerint. Nyit-tér sora 1 K.

M. kir. postatakarékpénztári cheque-számla 10.489. szám.

„Székelyek és oláhok”-hoz.

Vizontválasz a „Székely-Udvarhely” 69. és 70. számaiban megjelent válasza.

(Folytatás)

Most áttérve a nyelvi tekintetekre, a román nyelv nem a római (latin) nyelvből származik, hogy hasonlít hozzá, azt megengedem, mert a nyelvcsalád ugyanaz, hanem a szláv és bolgár nyelv keverékéből. De felvette nyelvébe a vele érintkező népfajok szavait is, nevezetesen szláv, magyar, török, uj-görög, albán eredetű szavakat. A latin anyag 2600 szóra rughat, ezzel szemben van 3800 szláv, 700 török, 650 görög, 50 albán és 500 egyéb kölcsönszó, az utóbbi szám felerészben magyar kölcsönszó. (Lásd Alexi György tanulmányát.) Azt megengedem, hogy a ki latinul tud, az néhány román szót is megért, hisz megérti a latint a francia, olasz és spanyol is. Az azonban egy cseppet se ront a magyar nyelven, se a szépségén vagy zengzetességén, hogy nem fajrokona a francia, olasz, német stb. Jól tudjuk mindannyian mint írástudó emberek, hogy nyelvünk keleti származású s mint ilyen rokonságban nem lehet se a germán, se a latin nyelvcsaládokkal.

Választ író ur tagadásba veszi, hogy a magyar földet adott volna az oláhnak „ingyen”. Az oláhok bankokat alapítottak s az eladósodott magyar birtokokat rendre „elvétték” tőlünk, sőt — sajnos — állami kárpótlás mellett is jutottak a magyar földhöz. Hát ez nem annyi, mintha ingyen kapták volna? Hisz az ölükbe hullott minden kedvezmény. Nem jajdulnék fel, s velem együtt minden jó magyar, hogy az oláhok földhöz jutottak, hisz törvény és jog szerint polgárai ez országnak, de jogos a feljajdulásunk és panaszunk akkor, midőn az oláhság itt magyar földön még mindig államot képez államban, s a helyett hogy magyarosodnék, oláhosit. Nem említek fel sporadikus eseteket, melyeket még válasziró ur is „arcpirulással olvas”, hanem beszélek az összeségről. Az erdélyi és magyarországi oláhok pünkösti királyságnak tekintik ma is a magyar hegemoniát. Szerintük állami léte-lünk csak concessio. A magyar kormány kegyelemből kormányoz, a parlament kegyelemből ül össze, hatóságaink kegyelemből igazgatnak. Pedig mindannyian tudjuk, hogy nem úgy van. A magyar közjognak megmérhetetlen ereje van. Deák Ferenc a „Corpus Juris”-szal kezében hadat üzent az osztráknak és győzött s ma a koalíció is kezébe tartja a Corpus Jurist és győzni fog. Azonban az ál-

lapotok így nem maradhatnak sokáig. Mert hol látja az oláh ma Magyarországot? Talán az iskolában, hol oláhu tanítanak? A főszolgabíró előtt, ki vele oláhu beszél? A vasutnál, hol oláh feliratok figyelmeztetik az irányra? A bíróság termeiben, hol oláh tolmács által tárgyalnak vele? A vármegye gyűlésén, hol oláhu beszél, ha akar? A gimnáziumokban, hova a magyar felekezetek ép úgy befogadják őt is, mint saját hitsorsosait? A vásártéren, hol a kedvéért minden magyar oláhu beszél? A templomban, hol oláh az istentisztelet? A gazdaságban, hol a magyar gazda oláhu beszél cselédjei kedvéért? A hadseregben, hol németül execiroztatják? Vagy a jelvényekben, mely fekete-sárga? Szeretik ma már az oláhok Erdélyt nemcsak ethnografiailag, hanem politikailag is románként tekinteni. Nem csoda, ha oláh felebarátain magukat Julius Caesartól vagy Mucius Scaevolától származtatják, s eme elfogultságból és tévtanból kifolyólag Svájcot akarnak itt Erdélyben csinálni. Hogyan volna ez lehetséges? Svájcban úgy állanak a viszonyok, hogy a francia Svájcban az egész államélet franciául, a német Svájcban németül, az olaszban olaszul folyik. Erdélyben — eltekintve alkotmányjogi formáinktól — nem lehetne ezt behozni. Itt minden szolgabírónak háromféle hivatalos nyelve lenne, háromféle nyelven beszélne ügyvéd és bíró. Hiszen akkor az ilyen pályára előkészítő iskola olyan világcsodája lenne, melynek megtekintésére messze földről idecsődülne.

Igen, ilyenek ma az állapotok, ezen gyökeres, radikális változást kell eszközölni. A legerősebb sovniszta politikát kell elővenni. Nem kell megijedni, mikor előveszszük a népoktatási törvényjavaslatot és az oláhok az ellen tiltakoznak.

Tüzzel-vassal, kiméletlen erőszakkal kell magyarosítani. Lám Posenben, Varsóban milyen hamar elnyomták a lengyeleket. Ott azonban nem autonómiákat és állami dédelgetést adtak, hanem drákói rendszabályokkal kormányoztak. „Egy fecske nem csinál tavaszt” — mondja cikk-író ur, s ezért ne itéljem én el a nemzetet. A román nemzetet, mely külön áll, nem itélem el, de elitélem az itt élő oláhokat, különösen a vezetőket, kik jól tudják, hogy törvényellenes cselekedetet követnek el, mikor a népet eszközül, saját céljaikra használják fel. Válasziró urról feltételezek annyi judiciumot, hogy a „nemzet” szót nem az itt

lakó oláhságra értette, mert itt csak oláh nemzetiség van, de nemzet csak a magyar.

Nagyon szép és helyes dolog, mikor válasziró ur hangsúlyozza, hogy „nekünk feltétlen összetartásra van szükségünk”, mert „a magyar és román egy nagy német és szláv hatalom közt lakik és egymásra vannak utalva, hogy közös erővel fentartsák egymást”. Ez igazságot azonban ne nekünk mondja el, hanem az oláh agitátoroknak, a Vlád Aurélok, Domián Vazuloknak, Pop Csicsónak s Suciunak, kik a tulzó oláh politika hivei.

Az oláh, hogy adott-e jeles férfiakat a magyarnak, ezt tagadom. Hunyadi János eredete sokáig nem volt kétségbeesztő. Mivel a családtagok közül először Hunyadi János lépett a magyar történet színpadára, ennek származásához fűzték a legkülönbözőbb kombinációkat. Pray György az oláh vajdaktól származtatta. Thuróczi, Galoetti, Tubero, Aeneas Sylvius erdélyi oláhnak tartották. Azonban legújabbán Réthy László és Csánki Dezső meglehetősen tisztázták e kérdést. Ezeknek kutatásai szerint a Hunyadi család az albán, rumén (azaz romanizált illír és trák) bolgár, szerb, cincár elemekből összeverődött oláh (volachus) népfajból vette eredetét. Hunyadi János ősei a Balkán felszigetről hozzánk lassankint átözönlő vegyes nyelvű néptörzsek vajdái és kenézei közül valók lehettek, nem rumén, hanem délszláv (bolgár) fajjuk, kik rokonságban állottak több délszláv és albán fejedelmi családdal. A mai értelemben csak annyiban mondhatók oláhnak, amennyiben rumének fölött is vajdászkodtak. A Hunyadi család tehát szláv eredetű volachus család.

Oláh Miklós esztergomi érsek, kit válasziró ur felemlít, igaz, hogy oláh eredetű szülőktől származott, de őt egy színvonalon említeni, mint „jeles” férfit Hunyadi Jánossal, kissé merész dolog. Ha csak azt nem tudjuk be neki „érdemül” és „jeles” cselekedetnek, hogy I. Ferdinánd király pártjára állt s segítette trónra juttatni a Habsburg dinasztiát. Lehettek neki egyházi téren érdemei, nem vitatom el, de mint politikus szerencsétlen volt és rossz ügyet védett. Megemlíti azt is válasziró ur, hogy az aradi 13 vértanú vezére oláh volt. Ki volt az a vezér? Damjanich? Hisz ez rác volt tudtunkkal, sőt ha utánanéztünk volna jobban a történelemben, látna volna, hogy egyetlen oláh ember sem kü-

dött velünk, mint tiszt, vagy épen-séggel vezér. Eme állítása tehát méltán sorakozik a többi téves hypothesisek közé.

(Vége köv)

K. Mártonffy Imre.

A politikai helyzetről.

„A harcot elveszítettem.”

Szell Kálmán bukásával Fejérváry honvédelmi miniszter is lemondott állásáról és azon történelmi kijelentéssel távozott: „A harcot elveszítettem.”

A bécsi rendszer két eszközének, Kuhén és Tisza letűnésével jónévű magyar politikusa nem vállalkozott kormányalakításra. Negyvenketten utasították vissza a miniszterséget, míg az uralkodó által kivezényelt Fejérváry tábornagy össze tudta szedni e „szemét népet”. Bécs a nekünk, Bécs apolgatta közel három hónapig és most Bécs bukta meg. Elnéztük, hogy idegen érdekek fölénk álltanak egy minden törekvéseinkkel ellentétben álló kormányt és legfőbb tiltakozunk ellene, kijelentjük, hogy katonát, adót nem adunk, de engedjük, hogy duskáljon az állam egyéb bevételeiben, rendelkeznek a kezei között levő katonáinkkal, felhasználva mindezeket ellenünk. Elnéztük Szokrateszi nyugalommal, hogy békét és békitést hangoztatva, közállapotainkat felforgassa fenekes-től, mindent elkövessen a nemzet letörésére. Intézkedéseinkre figyelmet sem vetve, mert e nemzet elég gyáva volt a multban, a nép majd minden jogát kiengedni kezéből és átjátszani a királyi jogok körébe. Nem méltatta figyelemre, mert erőt az őt kirendelt hadurnál látott és nem a kormányzandó nemzet kezében. Tőlünk bukását nem várhatta és tényleg nem mi, hanem Bécs bukta meg. Kossuth eszközöket használt az egyesült ellenzéknek és vele a nemzetnek letörésére, szövetkezett a hazátlan csirkefogókkal, mert más szövetséges társat nem kapott és szövetkezett, mert ezek által hangoztatott általános titkos szavazat eszméjével vélte a koalíció számára a vermet megvásárolni. A szerencse nekünk kedvezett. Saját büne verte meg, mert I. Ferenc József és osztrák miniszterei nem voltak olyan radikálisak, mint Kristóffy és Bokányi, no de meg feltették, nem Magyarországot, hanem Ausztriát a felfordulástól, ha népei általános titkos szavazást találnak követelni a mi mintánkra. A király a kabinetnek erre vonatkozó tervzetét nem fogadta el, az erőszak alkalmazására a módot nem adta meg, Fejérváry „a harcot elveszítette” is-

mét és beadta lemondását. A király elfogadta, de megbizta az ügyek ideiglenes vezetésével.

Miniszterek kerestetnek.

Bárhonnan jött is a Fejérvári kormány megbuktatása, a nemzet nyert. Más megoldás nem lehet, mint-hogy a nemzet többségét képviselő koalíció bizassék meg a kormányalakítással. A kik ezzel a természetes logikával gondolkoznak, azok már hirdetik, hogy legközelebbi királyi kihallgatásia gróf Andrássy Gyula, Kossuth Ferenc, báró Bánffy Dezső és gróf Zichy Aladár fognak meghivatni. De valószínűbb az a tervezet, hogy első sorban Széll Kálmán lesz igénybe véve, mert ő régi paktáló természeténél fogva hátha valamit le tudna alkudni az ellenzék követeléséből, mert az ellenzék, Bécs ily gondolkozik, most örömmel ragadja meg az alkalmat az ohajtva várt béke megteremtésére és hogy ezt elérje, enged.

Egy némely verzió szerint a trónörökös befolyása révén, a néppárt volt vezére, a konzervatív hajlamú gróf Zichy János lenne a jövő minisztere. Ha ez következne be, nézetem szerint újból jövő-menő miniszterrel lenne dolgunk, míg épen elkövetkezne a nemzeti miniszterium.

Szeptember 15.

A kormány bukása csillapítólag hatott a kedélyekre, mert bár három különböző csoport vonult a parlament elé, semmi rendtelenség nem fordult elő. Az újjászervezett szociáldemokraták küldöttségét Mezőfi Vilmos képviselő vezette a ház elnöke elé. A második küldöttséget, a nemzetközi szociáldemokratákat, a hazátlanok csoportját Vészi József

vezette Justh Gyula elnök elé. A harmadik csoport a függetlenségi érzelmiük csoportja Kacziány Géza vezetése alatt. Jellemző, hogy a nemzeti színű zászló alatt elvonuló függetlenségiakat minden csoport megjelenezte, holott a vörös zászlóval elvonuló szocialistákat némasággal fogadták.

Az országházban a képviselők koalíciós csoportja a kormányt „Szemét kormány”, „Hazaárulók”, „Ki velük”, „Bujtogatók” szavakkal fogadják.

Fejérvári elsőnek nagy zaj és lármá között kijelenti, hogy mivel a kormány, a korona és parlament között egyetértést létre hozni nem tudott, beadta lemondását, melyet ő felső kegyesen elfogadott. Ezt követőleg egy újabb királyi leiratot közöl, mely arról szól, hogy ő felső a házat október 10-ig elnapolja újra.

Kossuth tiltakozik, hogy a házat mindegyre elnapolják. Határozati javaslatot nyújt be, hogy a király kéréssek fel a képviselőház feliratára felelni.

Tisza és Fejérvári felfogásával szemben Apponyi Albert gróf kimutatja, hogy: a magyar király joga az alkotmányon alapszik és így a királyi kéziratot vita tárgyává lehet tenni.

Fejérvári kijelenti, hogy a kormány a vitában részt nem vesz, Tisza és gárdája kíséretében az ellenzék erős szóadadata között kivonul. A Ház pedig Rakovszky, Mezőfi, Nagy Ferenc és Polónyi felszólalása után nagy szótöbbséggel elfogadja Kossuth határozati javaslatát.

Kossuth Ferencnek a kormányt vád alá helyező indítványa a legközelebbi ülés tárgyát fogja képezni.

A kormány eltávozott, halad Tisza

barátjával együtt a megsemmisülés útján. Kebel esőkos pajtásaik pedig, a nemzetközöiek, visszabujnak odükba, mint a zavaros víz leülepedése után a káros ázalagok.

Zeysig — Zigány.

A mult alkalommal irtam, hogy a Zeysig-féle felségéért röpirat valódi szerzője Zigány Árpád, de nem polg. iskolai tanár, hanem egy nagy tehetségű, mindenre képes rovott előéletű fiúmei volt postatiszt.

E röpirat oly nagy horderejű munkának bizonyult, melyet az aktuális kormányválság sem tudott elhomályosítani, sőt egész Európá közvéleményét foglalkoztatja és nemcsak Magyarország fővárosának, hanem Németország fővárosának is mozgósította rendőrségét.

Zigány csakhamar beösmerte, hogy a röpirat megírója ő, aki pedig németre fordította: Baneth Sándor, csetei báró Herczog Péter dohánykiviteli vállalatának berlini tisztviselője. Első nap minden másra vonatkozó felvilágosítást megtagadott, csupán második nap eredett meg a nyelve, mely nyilatkozatai nem hogy világot vetnének az ügyre, sőt elhomályosítják.

Egyik nyilatkozatában Fejérváryt mondja az értelmi szerzőnek, de ezt csakhamar visszavonja, majd egész határozottsággal Bánffy bárót állítja a mű szerzőjének. Bánffy ellen csoportosítja a látszatot, mert Zigány a Bánffy-párthoz tartozott és csak a közel időben lépett ki onnan. Bánffyval pártállásánál fogva is összekötésben volt, Bánffy irodalmi munkásságát felhasználta és egy pár levele Zigány iratai között meg is találtatott. Zigány szerint Banethnek az iratot Bánffy egy bizalmas em-

bere: Dénes József vitte Berlinbe. Zigány hivatkozik Lakatos László hírlapíróra, ki a Bánffy megbízásáról szintén tudna.

Evvel szemben mégis Bánffynak kell igazat adjunk. Ki becsületét köti le, hogy e mű megírására, annak keletkezésére, terjesztésére semmi befolyással nem volt. Bánffy szavának kell hitelt adnunk, mert Bánffy levele, melyet Zigánynál találtak, ép mellette bizonyít, hozzá ugyanis Zigány kérdést tett, hogy a Berlinben megjelent Zeysig-féle röpiratot ne-e fordítsa le magyarra, mire Bánffy levelben úgy nyilatkozik, hogy ő elítéli a röpiratot, de amugy is kivonatolva közölték a lapok. Ha pedig Bánffy a szerzőt tudja és tisztában van a röpirat magyar eredetéről, nem ilyen nyilatkozatot tesz.

A hivatkozott tanu Lakatos László közvetlen tudomást nem szerzett, ő csak Zigány elbeszélése után állította Bánffy szerzőségét, sőt a legújabb tett nyilatkozatában Bánffy tervszerű befekettitést vallja.

Dénes József bizalmas embere Bánffynak, Banethet fel is kereste a mult hetekben, de magánügyben, és ő neki semmi röpiratot nem vitt.

Minden oda mutat, hogy Zigány, Bánffy báró előterbe állításával a valódi szerzőről el akarja a figyelmet terelni, melyet csak a szintén nyomozó berlini rendőrségnek sikerül felderíteni. Hol állítólag jó nyomon vannak. És ez a nyom volna a kormány megbuktatásának igazi oka. Perc-perc után bizonyosodik be, hogy Zigány a kormány megvásárolt egyenye volt és a legutóbb megjelent szennyiratok, minő „Le az álarcral” stb. a kormány megbízása folytán az ő tollából kerültek ki

A letartóztatott Zigány ellen hüt-

A „SZÉKELY-UDVARHELY” TÁRCÁJA.

Az asszony.

A „Székely-Udvarhely” eredeti tárcája.

Irtá: B. Bagossy Kálmán.

Egyik a Kossuth utcából jött, másik a Deák-térről; az egyik fáradtan tart maga előtt egy liszteszákkal megrakott kézi szekeret, a másik hitvány gebéjét nógatta gyorsabb haladásra, hogy a rábizott árukat minél hamarabb szállíthassa az állomásra, mert sok a dolog és minden perc drága a szegény embernek.

A templom mellett találkoztak: az öreg Baranyi és rég nem látott öcsese.

A fiatalabbik szólott először:

— Hát megy a munka bátya?

— Megy, megy fiam, de lassan, nehezen. Öreg ember vagyok én már és még sem kapok más munkát, minthogy reggeltől estig tologassam ezt az átkos szekeret; szóltam már a gazdának is e végett, de csak nem akar segíteni a bajomon, mind-egyre azt hajtogatja, hogy az öreg lö sohasem lehet olyan vén lö, hogy ne birjon el egy könnyü talyigát.

Ne busuljon bátya! Látja, mindenkinek megvan a maga keresztje. Én is meguntam már ezt a sok herce-hurcát ezzel a kehes szürkével, mert a sok dolog mellett még ezt is tákolnom kell, nehogy kilehelje a páráját, mert hát ez is csak nekem volna baj. Tudja, hogy milyen gonosz a világ; még azt is rám fognák, hogy én pusztítottam el.

— Hát aztán van-e legalább mit ennetek?

— Volna, csak az a gonosz asszony ne pusztítana el mindent korcsmára, mert így még a tele zsák is hamar kiürül, hát még a koldus tarisznya!

— Ejh, ejh Péter! — meglátod, hogy még egyszer bajba hoz téged az az asszony! Adja Isten, hogy rossz próféta legyek, de én már látom közeledő romlásodat, — s ha az eljön — mehet koldulni az a három apró gyerek!

— Hát mit tegyek bátya? Adjon jó tanácsot!

— Tanácsot fiam nem adhatok, ne hogy engem okolj valamiért, de ha én a te helyedben lennék, elkergetném azt az asszonyt.

— Megtenném én édes örömet; sokszor el is határoztam már, hogy tudok rajta, de a mikor vele összeszekerülök, cserben hagy minden bátorságom. Szégyenlem bár, de be kell vallanom, hogy félek attól az asszonytól, hogy úgy vagyok vele, mintha megrontott volna: nincs egy nyugodt perem tőle s mégis azt hiszem, hogy nélküle nem tudnék megélni.

— Hát akkor huzzad tovább fiam az igát, én nem segíthetek rajtad... Isten áldjon!

— Isten áldja! . . .

És aztán elváltak; az egyik ment erre, a másik arra. Az egyik tolt tovább szekereit, a másik csökönyös gebéjét nógatta s tudja Isten, mintha

mindakettőnek valami rossz sejtlet, homályos előérzetet lopott volna szívébe az előbbi beszélgetés.

Baranyi Péter sietve bevégezte munkáját és hazafelé indult. A város végén meggyorsította lépteit, hogy minél hamarabb oda érjen ahhoz a düledező, szalmafedeles viskóhoz, ahol már várta az ő tisztító tüze.

A kapu előtt találkozott feleségével, aki épen valami utcagyermekkel civődött; odament hozzá, megfogta kezét és bevezette az alacsony földpadlóju szobába, ahol az a három lesóványodott teremtmény már reggel óta sivalkodott egy falat kenyéért.

Mikor belépett és meglátta gyermekeit, a szánandó vázakat, szíve elszorult és önkénytelenül is szavakat tolt ajkára:

— Julcsa! Julcsa! (így szólott feleségéhez) megver az Isten, hogy annyira elhanyagolod ezt a három porontyot. Nem látod őket! . . . Nem gondolsz velük! . . . Ha éheznek, nincs aki kenyeret adjon nekik: apjuk munkában — anyjuk a korcsmában van. Bizony, nem tudom, hogy hova jutunk, ha minden kereseményemet felemészti az az undok ital.

— Hát ki az oka annak — replikázott az asszony, — hogy maga olyan földhöz ragadt? Ki az oka, hogy a gyerekeknek hiányzik a betevő falatjuk? Hát tehetek én róla, hogy maga csak annyit keres?! . . . Szegyelje magát! . . . Erős, hatal-

mas ember és hetenkint nem bir többet szerezni nyomorult három forint ötven krajcárnál. Hát miért adta Isten az erőt? . . . Azért, hogy pihentessük; azért, hogy ne éljünk vele? . . . És még maga hántorgatja, hogy mennyit dolgozik! . . . Hát dolog ez? . . . Egész nap pipázva kocszigat, mintha nem is volna kinek keresni.

— Hát mit csináljak? Más munkát nem kapok s meg kell elégedni azzal a silány összegecskével is, a mit nyomoruságosan össze tudok kuporgatni s hálát adok az Istennek, hogy még ennyi is van . . . Ugyan, mondjad, mit csinálnánk, ha valami csapás még ettől is megfosztana?

— Attól ne féljen, nem kell maga az ördögnek sem! Gondoljon inkább arra, hogy több jusson nekünk s ne legyünk ilyen világ koldusai, hanem teljen ki a mindennapira való, mint másoknak, hiszen minden pajtása jobb sorsban van magánál, hát miért kell, hogy maga itt is utolsó legyen? A férfi azt akarta mondani: azért, mert azoknak nyakán nincsen ilyen istenátka, de félt a felesége nyelvétől, visszafojtotta indulatát, s csak ennyit mondott: Mit tegyek? Honnan vegyek pénzt — ha nincs?

— Lopjon! — volt rá a lakónikus válasz s az asszony befordult a konyhába, hatalmasan becsapva maga után az ajtót, úgy hogy a férfi megrezsent, a három apró gyermek pedig felsikoltott az ijedtségtől.

(Folyt. köv.)

lenség címen indították meg az eljárást, de a vizsgálat adatai király sértés és lázítás büntetést állapítottak meg. Reméljük, legközelebb megbízói Kristóffy és társai, szintén melléje kerülnek.

A hét története.

Ismét meg fognak indulni a kihallgatások, alkudozások, tárgyalások, hogy a rendes pályáról kikölkent parlamenti életünket ismét az alkotmány kerékvágásába lehessen terelni. Ugy látszik, mintha a korona engedékenyebb álláspontot foglalná el, s nincs kizárva, hogy néhány hét alatt a nemzeti követelményeknek megfelelő kompromisszum fog létre jöhetni.

Időközben azonban még a taktikai posványok büze fertőzteti meg a közélet levegőjét. «Valaki» nem restelt a Habsburg-dinasztia ellen kurrutyolni s aztán eltűnt a mocsár titokzatosán sötét mélyébe. Most mindenfelé kutatják, de nem tudnak rátalálni. Elbujt s elküldött maga helyett egy olyan varangyos békát, melyvel bővebben foglalkozni nem érdemes, egész élete során csak a kloákban tengődött. Minden jóízű ember kívánja, hogy mai politikai közérköcsiségünk e szegyenfoltja mielőbb tisztázódjék s a piszkos ügy lekerüljön a napirendről.

Jól esik látni, hogy ily korrumpált felfogások közt is megőrzi a nemzet kegyeletének szentségét. Bizonyosság rá Nógrádvármegye és Szécsényi nagyközönségének ünnepe, melyet nem annyira nagy pompa kifejtésével, de annál lelkesebben ülték meg annak emlékéül, hogy kétszáz év előtt Szécsényben Rákóczy Ferenc országos gyűlésre toborozta össze kuruc vitézeit.

Több helyről érkezik hír, hogy a hadgyakorlatoknak, az uralkodó nagyhőség miatt, számos áldozatai vannak. Így az 1. számú budapesti és a 2. számú jászberényi honvéd gyakorlóezrednek a Dunántul tartott hadgyakorlati alatt négy honvéd meghalt, százhatvan pedig súlyosan megbetegedett. Hasonlóképpen jelentik Szegedről, hogy a honvédeknek ottani hadgyakorlati közben tömegesen hullottak el a fegyvergyakorlatra behívott tartalékosok.

A börtönügyi és állategészségügyi kongresszusok után most a nemzeti közönség alkoholellenes nagygyűlést tartják meg Budapesten. Természetesen erősen kikelnek a különféle szeszek élvezete ellen, a minnek egyelőre — a rendesen csak elméletek közt mozgó kongresszusoktól elütöleg — az a kézzelfogható, gyakorlati eredménye, hogy vendéglátása jóval olcsóbb, mint a többi — a kongresszisták drága borok helyett beérik friss káposztásmegegyerivel. Káposztásmegegyeren vannak ugyanis a budapesti vízvezeték forrásai.

Látván a vendéglősök, hogy kegyerők, helyesebben: boruk ellen törnek, nosza fogják magukat, s ők is rendeznek Győrött kongresszust. A krónika ugyan nem szól arról, vajjon intéztek-e kirohanásokat az emelyítő, a gyomorban gombákat, tücsköket tenyésztő víz ellen, de bizonyos az is, hogy a gyűlést követő diszebeden nem irtóztak az oly ártalmasnak régalmozott bortól.

A kongresszuson egyébiránt sok fontos határozatot hoztak, melyekkel a vendéglősipart akarják fellendíteni.

Az ország több helyéről jelentenek nagyobb tüzeket. A természeti szépségekben megáldott Tatra tövében elterülő Nagy-Szalók ugyszólván egészen a tűz martalékául esett. Tűz hamvasztotta el Kisbarcsa községét is, Déva mellett, a Barcsay-család ősi fészket. Szászvároson is meggyuladt a főutca több háza és földig leégett.

Dél-Olaszországban, a hol a mult heti földrengés oly borzasztóan súlyos károkat okozott, még egyre tart a földméhének forrongása. Napnap után katastrófát katastrófa után jelent a táviró és könnyű elképzelni az ottani lakosság kétségbeesztő helyzetét, mely folytonos haláljedelemmel retteg, s a mellett mindenétől meg van fosztva. Segélyezésre a legszelesebb körű akció indult meg.

Togo japán admirális hajója a «Mikasa» és «Kalosel»-sziget partvidékén egy másik tengeri hajó, melynek neve még nincs megállapítva, elsüllyedtek. Mindkettő elpusztulásának okát még nem tudják, de valószínű, hogy nem véletlen balesetek ezek áldozatul, hanem bűnös kezek tették őket tönkre.

Városi elektromos-telep ügye.

A közel jövőben megvalósítandó fontos problémák egyike, a városi villamos-telep ügye, oly lassu léptekkel halad a kibontakozás felé, hogy méltán aggodalom tölti el mindazokat, a kik városunk fejlődésének ügyét komolyan lelkükön viselik. A városi villamos mű nem csupán kényelmes, egészséges és veszélytelen világítással fogja el látni lakásainkat s nemcsak fényes közvilágítást biztosít a közönségnek, hanem igen nagy jelentősége van iparfejlesztési szempontból is s ez a momentum az, mely arra kell hogy bírja intéző köreinket, hogy ennek a kérdésnek megoldását a lehető legerélyesebben szorgalmazzák.

A mi kisiparunkra nézve az elektromotor alkalmazásának korszakalkotó fontossága lesz; iparosaink termelőképessége megsokszorozódik s termelésüknek jóval nagyobb hasznát látják majd, mivel a hajtóerő tetemesen olcsóbb lesz a jelenleg használatban lévőnél.

Az elektromos-teleppel kapcsolatban rövid időn belül megvalósítható lesz a vízvezeték terve is. A villamos telep hajtógépei nappal a víz-mű, éjjel pedig a világítás szolgálatában fognak állani; a városi víz-mű tehát sokkal kisebb befektetéssel lesz létesíthető, mintha villamos telep hiányában építenének azt meg.

Ipari és városfejlesztési politikánk elé oly perspektívát tár ez az intézmény, amelyben csak biztatást találhatunk és ép azért érthetetlen elötűh, miért késik ennek a dolognak a gyors lebonyolítása?

Nagyon tanulságos lehet azoknak, kik a villamos-telep ügyét intézik, az alábbi levél tartalma, melyet lapunk egyik barátja írt, ki erdélyi útján találkozott szerkesztőnkkel:

Igen tisztelt Szerkesztő ur!

Székelyudvarhelyen történt találkozásunk alkalmával felkért Szerkesztő ur arra, mondanám el írásban azt, hogy az én pátriám, Lőcse városa, miképen oldotta meg a villamos telep ügyét? Szívesen teljesítem kívánságát s nagy örömmel szolgálna, ha a mi tapasztalatainknak az urak is hasznát vehetnék.

Lőcsén is soká vajudott az elektromos világítás ügye és pedig azért, mivel nem volt meg a kivitel helyes bázisa s a tárgyalások csupán kombinációkon és a laikus bizottsági tagok feltevésein alapultak. Midőn aztán látták, hogy így soha se lesz Lőcsének villamos telepe, az egyik bizottsági tag azt a szerencsés pozíciót terjesztette elő, hogy hívasék fel egy megbízható cég arra, hogy a városnak a helyi viszonyoknak megfelelő műszaki munkálatot készítsen, melynek alapján a nyilvános pályázat kiírható legyen. A bizottság egyhangulag magáévá tette a javaslatot és felkérte a Ganz, hogy egy modern telep elaboratúmat sürgősen készítse el, ami megtörténvén, a bizottság s a közgyűlés minden tekintetben tiszta képét látta az ügynek s nyomban el is rendelte a pályázat kiírását.

A pályázaton a város igen kedvező ajánlatot kapott és így módjában állott kedvező szerződés révén a villamos telep ügyét megoldani; a telep már épül s Lőcse városa valószínűleg már szeptember végén villammal világít.

Fődolog tehát a helyes bázis s ez csakis úgy állapítható meg, ha megbízható elaboratum áll a város rendelkezésére. Igaz ugyan, hogy az ily műszaki munkálat, ha magánmérnök készíti, igen drága szokott lenni (5—6000 korona), de Lőcse ehhez is ingyen jutott s jól tenné Székelyudvarhely városa, ha erre nézve megkérdéznék a lőcsei polgármesteri hivatalt, mely bizonynyal megadja a szükséges utbaigazításokat.

Ezekben vagyok bátor megírni azt, amit szóval is elmondtam Szerkesztő urnak s vagyok hazafias üdvözlettel:

Lőcsén, 1905. aug. 15. stb.

Reméljük, hogy városi tanácsunk követni fogja a jó tanácsot s minél előbb lesz nálunk is — világosság.

JEGYZETEK.

Vasuti megállóhely. Még egyszer szövé kell tegyük a kiskalambfalvi 7-es számú órház tanulságos történetét. Kiskalambfalva közönsége ugyanis boldog, mert e hó 15-től kezdve — ha a szükség úgy kívánja — az ő 7-es sz. órházuknál is megáll a székely vonat. Ezt pedig e kisköztség saját erejéből teremtette meg, ami — bármily kicsinyesnek látszódjék — nem csekély érdeme a község vezetőinek. Ugy hozták az áldozatot, hogy senki észre sem vette. Addig rendezték a műsorral kapcsolatos táncvigalmat, amíg a szükséges összeg együtt volt. Azt igazolja ez, hogy ebben a kisköztségben és vezetőiben van akaraterő és tudnak teremteni. Sok nagyközségünk tanul-

hat a kiskalambfalvi 7-es számú órháznál létesült megállóhely példás történetéből. A nagyobb községek még inkább tehetnek, mint a hozzá hasonlók, mert nekik több eszköz áll rendelkezésükre s ha egyetértéssel, együttes erővel működnek, igazán bámulatra méltó közjóléti alkotásokat teremhetnek.

Telefon a vasutnál. Ugy értesülünk, hogy a helybeli vasutállomáshoz közelebről bevezetik a telefont. Ez annál inkább könnyű dolog, mert az oszlopok is megvannak. Csupán a huzalokat kell felkapcsolni s ezzel kielégítést nyer közönségünk régi vágya, hogy a város központjától oly távol eső vasuti állomással végre összeköttetés legyen.

A borvizes korszak dugója csak nem akar megjavulni. Még mindig összeszedett, amolyan „talált” dugók éktelenkednek a közfogyasztásra kerülő borvizes korszakban. Nem akarjuk elhinni, hogy a rendőrség ne látná e napról-napra ismétlődő rendtelenséget. Ha pedig látja és — a mint hisszük — tudja s még sem intézkedik, ezzel nagy hibát követ el. Másfelől meg figyelmen kívül hagyja a képviselőtestület ebbeli határozatát, amelyért felelősséggel tartozik. Igen sajnálunk, ha erélyességéről ismert főkapitányunkat a közgyűlés kellene ily csekélynek látszó, de egészségügyi szempontból annál fontosabb intézkedésre ismételtlen figyelmeztesse.

KÜLÖNFÉLÉK.

Udvarhelyvármegye 45-ös intéző bizottsága ma (vasárnap) d. u. 6 órakor kezdődőleg a vármegyeház kistermében tartja meg a holnapi közgyűlés előtte elhatározott ülését. Reméljük, hogy a bizottság tagjai teljes számban részt vesznek az ülésen.

Rendkívüli közgyűlés. Udvarhelyvármegye törvényhatósági bizottsága f. hó 18-án d. e. 9 órakor a vármegyeház disztermében rendkívüli közgyűlést tart, melynek tárgyait kizárólag a mai zavaros politikai helyzetből felmerült Kristóffy-féle belügynöki megsemmisítő irat, valamint Szilágy-, Gömör-, Kishont-, Szatmár-, Nógrád-, Moson-, Pest-Pilis-Solt-Kiskun-, Abaujtonnavármegyék különböző irányu átiratai, Udvarhelyvármegye 45-ös intéző bizottságának két rendbeli előterjesztése képezi. Ohajtandó, hogy a bizottsági tagok minél számosabban résztvegyenek a nemzeti ellenállás megerősítésére irányuló közgyűlésen.

Bűnügyi főtárgyalás. Holnap (hétfőn) veszi kezdetét a csödbajutott Székely-egyleti első takarékpénztár ügyének tárgyalása városunkban. A főtárgyalás iránt oly nagy érdeklődés mutatkozik, hogy immár az összes jegyeket napokkal előbb lefoglalták.

Gál Sándor volt székelyudvarhelyi kántor és főgimnáziumi énektanár, jelenleg Gyergyószárhegy főkántora kincses Kolozsvárra pályázott az ottani üresedésben levő kántori állásra. Mint a kolozsvári lapok írják, megválasztása bizonyosnak tekinthető.

— **Első mise.** P Tréfán Leonárd kolozsvári zárdafőnök, a városunkban is előnyösen ismert tehetséges egyházi író öccse, P. Tréfán Timotheus, a kolozsvári Ferenc rendi zárda fiatal tagja, vasárnap tartotta meg első szent miséjét Kolozsvárt, a rend óvári templomában.

— **Tanuló-ifjúság.** Székelyudvarhely város keblében, a Székelyföld központján az összes tanintézetekben megkezdődött az oktatás. Már 10-ikéig 1712 gyermek iratkozott be és még néhány száz van, akik szintén beiratkoznak, avagy akiknek be kellene iratkozniuk. Legtöbb tanulója a Soó Gáspár igazgatása alatt álló róm. kath. főgimnáziumnak van. Ide összesen 331 fiu iratkozott be. Az I. o. 50, II. 60, III. 40, IV. 40, V. 38, VI. 35, VII. 38 és VIII. 29. A Gönczi Lajos igazgatása alatt álló ev. ref. kollegiumba 285 tanuló van. I. o. 43, II. 41, III. 47, IV. 29, V. 33, VI. 27, VII. 26, VIII. 29. A Dr. Solyomossy Lajos igazgató vezetésével levő állami főreáliskolában pedig 167 tanuló iratkozott be. I. o. 36, II. 24, III. 20, IV. 16, V. 19, VI. 18, VII. 17 és VIII. 17. Az áll. polgári leányiskolában (Schiller Irma igazgató) 100 tanuló iratkozott be. I. o. 21, II. 20, III. 33, IV. 25. Az állami kö- és agyagipari iskolában (Hargita Nándor igazgató) 52 tanuló van. I. évf. 17, II. 14, III. 11, IV. 10. A községi fiu iskolában (Gyermek Mihály igazgató) 256 a tanulók száma, I. o. 70, II. 70, III. 50, IV. 45, V. 15, VI. 5. Az irgalmas nővérek vezetése alatt álló róm. kath. elemi leányiskolában (Stabiszewszky Virginia igazgató-tanítónő) 240-en vannak a tanulók. Elők. 30, I. o. 70, II. 39, III. 39, IV. 30, V. és VI. 32. Az ev. ref. leányiskolában (Madarász Veronika igazgató-tanítónő) 135 tanuló iratkozott be. I. o. 33, II. 25, III. 30, IV. 25, V. 11, VI. 11. A szent Ferenc rendi szerzetesek vezetése alatt álló róm. kath. fiuiskola (P. György József zárdafőnök) tanulóinak száma. I. o. 9, II. 13, III. 22, IV. 17, V. és VI. 12.

— **Székely fiuk elhelyezése.** A székely fiuknak magánipari műhelyekbe és kereskedésekbe tanoncokul való felvételét szeptember hó folyamán fogják megejteni. Elhelyezésre igényt tarthatnak 13 évet betöltött és legalább 4 elemi osztályt végzett egészséges fiuk. A fölvetelen a fiuk szülőikkel vagy gyámjukkal jelenjenek meg. A fölvetél Marosvásárhelyt a vármegyeházánál szeptember 21-én d. e. 9 órakor, Székelyudvarhelyt szeptember 23-án a vármegyeházánál d. e. 9 órakor, Csikszerezében a vármegyeházánál szeptember 25-én d. e. 9 órakor, Gyergyószentmiklóson szeptember 27-én d. e. 9 órakor a járási főszolgabírósnál és Sepsiszentgyörgyön a vármegyeházánál szeptember 29-én d. e. 9 órakor lesz. A kik okmányait előre nem küldötték be, azok vigyék magukkal keresztleveleket és iskolai bizonyítványukat.

— **Tréfás-estély.** A polgári önképző egyesület e hó 24-iki tréfás-estélyére nagyban folynak az előkészületek. A meghívókat a napokban fogják szétküldeni.

— **Kenyér- és zabszállítás.** A cs. és kir. 12 ik hadtest hadbiztossá-

gához tartozó következő kiszolgáltatási állomásokon az alábbi sorrendben lesznek versenytárgyalások: Gyulafehérvárott október 5-én, Kolozsvárott 6-án, Brassóban 10-én és 11-én, Nagyszebenben pedig 13-án. Közelebbi feltételek a hadbiztosságtól megtudhatók.

— **Halálozások.** Gergely Ferenc kereskedő, Udvarhelyvármegye törvényhatóságának és Székelyudvarhely város képviselőtestületének virilis tagja, a helybeli szent Ferenc-rendi zárda confratere és apostoli syndikusa folyó hó 15-én este fél 12 órakor életének 68-ik évében, Isten akaratában teljes megnyugvással és türelemmel viselt hosszas betegségben, a halotti szentségek felvétele után megszünt élni Székelyudvarhelyt. Temetése ma (vasárnap) d. u. 4 órakor lesz Kossuth-utcai lakásáról. — Legidősebb özv. Bodrogi Sándorné szül. Orbán Mária helyezették örök nyugalomra csütörtökön, életének 72-ik évében, e hó 22-én történt elhunytá után városunkban.

— **Elhagyott gyermek nyilvántartása.** Udvarhelyvármegye alispánjának 2759-905, alisp. sz. rendelete alapján készült és az elhagyott gyermekek nyilvántartására vonatkozó nyomtatvány kapható Betegh Pál és Társa nyomtatványraktárában Székelyudvarhelyt.

A magyar vas Szerbiában mintegy 35 százalékkal olcsóbban kapható, mint idehaza.

— **Vasuti megállóhely Kiszgalambfalván.** A magyar királyi államvasutak kolozsvári üzletvezetősége 22272-1905. III szám alatt a következő hirdetményt bocsátotta ki: Értesítjük a n. é. közönséget, hogy a Héjjasfalva—székelyudvarhelyi vonal 7. sz. őrházánál Kiszgalambfalva elnevezéssel 1905. évi szeptember hó 15-én egy új feltételek megállóhely helyeztetik forgalomba, melynél a közlekedő személyszállító vonatok feltételeken a következő időpontokban állanak meg:

a 7611 sz. vonat délelőtt 8 órakor.
a 7612 „ „ éjjel 5 ó. 11 p.
a 7615 „ „ délután 4 ó. 5 p.
a 7614 „ „ délután 12 ó. 25 p.

A megállóhely díjszábsísi vonalszakasz beosztása következő: Boldogasszonyfalva, Székelykeresztúr, Bethfalva, Nagygalambfalva és Böngöz I-ső szomszédos forgalom, Ujszékely és Bikafalva II-ik szomszédos forgalom, Héjjasfalva és Székelyudvarhely III-ik szomszédos forgalom. Menetjeggyel a megállóhely nem lesz ellátva, azt a vonatvezető szolgáltatja ki a kalauznál való jelentkezés alapján. Kolozsvár, 1905. szept. 11. Az üzletvezetőség.

— **A tanító urak figyelmébe.** Utasítás a községi iskolaszékek, valamint a községi elemi népiskolák tanítói, illetve igazgató-tanítói részére. Ára 1 K 20 f. Tanterv és Utasítás az elemi népiskola számára. Ára 3 K 50 f. Kapható és megrendelhető Betegh Pál és Tsa könyv- és tanszerkereskedésében Székelyudvarhelyt.

— **Baján** a napokban egy közkereseti társaság alakult Bajai gyapjufonó és szövőgyár céggel. A társaság tagjai: Grauaug J. Lipót

bajai bankár, Littauer Mihály mohácsi nagykereskedő és Goldreich József technikus. A gyár még ebben a hónapban meg fogja kezdeni üzemét s gyártmányait kizárólag kereskedők és szövőgyárosok részére szállítja, szövőszekeik pedig egy olyan szövetet fog horvátországi és boszniai kereskedők részére gyártani, a melyet eddig csak kézi iparral készítettek.

— **Kinek van eladó szilvája?** Egy alföldi tekintélyes kereskedő hat vasuti kocsiakománnyra való nyers szilvát keres. Címe Papp Sámuel Hódmezővásárhely, Béla-utca. Ajánlatok megtételénél a „Székely-Udvarhely” című lapra tessék hivatkozni.

— **Megyei földrajz.** Kertész Albert által irt Udvarhelyvármegye földrajza a földrajzi előfogalmakkal még kapható Betegh Pál és Társa könyvkereskedésében Székelyudvarhelyt.

— **Az újságolvasó közönség figyelmébe.** Az október 1-én kezdődő új évnegyed alkalmából bármilyen belső hírlapra, folyóírra előfizetéseket elfogad Betegh Pál és Társa könyvkereskedése Székelyudvarhelyt. Hírlapelőfizető irodánkat különösen ajánljuk egyletek, társaskörök, kávézók és vendéglősök részére, kik több lap megrendelésénél a megrendeléssel járó idővességet, utalványt és bélyeget megtakaríthatják, ha a megrendelést velünk intéztetik el. Megrendeléseket egyes lapokra is minden díj felszámítása nélkül elfogadjunk.

És ha valaki aranyat ólomért akarna becserelni, nem tudna rajta tudni, ha közhírré nem teszi.

Mark Twain.

Valamint a legtapasztaltabb hajónak veszélyes helyeken utmutatóra van szüksége, úgy a legügyesebb kereskedőnek szüksége van a reklámra.

Rockefeller.

Előfizetési felhívás.

A »Székely-Udvarhely« tekintet kétszer: csütörtökön és vasárnap megjelenő függetlenségi és 48-as politikai újság, az Udvarhelyvármegyei függetlenségi és 48-as Kossuth-párt lapjára ezennel előfizetést nyitunk.

Aki szereti az őszinte, igaz magyar szót; aki hive a Székelyföld magyar nemzeti hivatásának és hazánk függetlenségének, csatlakozzék a »Székely-Udvarhely« kibontott zászlója alá.

Lapunk előfizetési ára a régi marad s ez a címoldalon részletesen fel van sorolva.

Vidéki előfizetőinket kérjük az előfizetések megújítására és ismerőseik körében a »Székely-Udvarhely« ajánlására, valamint az esetleges hátralékok sürgős kiegyenlítésére, nehogy a lap küldését megszüntetni kelljen.

Tisztelettel:

A kiadóhivatal.

LEGUJABB.

A székelyföldi képviselők a Sepsiszentgyörgyön történt értekezlet megállapodásához képest Polónyi Géza

elnöklete alatt Budapesten meggyeztek a követendő munkaprogramban és elhatározták, hogy a törvényhozás munkaképességének helyreállítása után a sürgős megvalósítás iránt a kellő lépéseket megteszik.

Kristo semmisit.

Marostordavármegye volt soron, a melynek nemzeti ellenállására vonatkozó határozatát megsemmisítette Kristo(fy) belügyes. A vármegye hazafias érzésű alispánja: Farkas Albert pedig megadta rá a választ. A főispánhoz jelentést intézett s kijelentette, hogy csakis Marostordavármegye határozatát tartja törvényesnek és e szerint fog cselekedni. Neki a belügyes nem dirigál, annál kevésbé a törvényhatóságnak.

TÖRVÉNYKEZÉS.

A második ülésszak esküdtjei. A helybeli kir. törvényszék az októberi ülésszakra behívandó esküdték névsorát tegnap sorsolta ki. E szerint behivatnak: Balázs Józsi István kisbirtokos Szentgyházaláhfalva, Bartalis Ferenc nyug. kántor Homoródlővéte, Bálint János kisbirtokos Homoródkarácsonfalva, Benczédi Ferenc kisbirtokos Benczéd, Benedek András (nagy) kisbirtokos Homoródujf., Bereczki István kisbirtokos Küsmőd, Dáné János kisbirtokos Kiszgalambfalva, Demeter János Kiszgalambfalva, Fejes Áron tanár Székelyudvarhely, Ferenczi Gyula nyug. árvaszéki elnök Sz.-udvarhely, Ferencz József kisbirtokos Ege, Gagyai Lajos kisbirtokos Etéd, id. Gábor József kisbirtokos Homoródlővéte, Gyarmathy Lajos kisbirtokos Ujszékely, Györke Albert kisbirtokos Alsósiménfalva, Haáb Márton kereskedő Székelyudvarhely, Haurik Alfred serfőző Székelyudvarhely, Jakab Antal kisbirtokos Farkaslaka, Jeddí Tamás birtokos Rugonfalva, Kálnoky István kisbirtokos Szentersébet, Kányádi Miklós Nagygalambfalva, Dr Kovácsy Albert ügyvéd Székelyudvarhely Kovács Dénes mészáros Székelyudvarhely, Márkos András kisbirtokos Homoródjánosfalva, Márton Ferenc kisbirtokos Homoróddremete, Márton Mózes kisbirtokos Zetelaka, Nagy József kisbirtokos Felsőboldogasszonyfalva, Papp Lőrinc kisbirtokos Máf., Tamás Albert tanár Sz.-udvarhely, Zakariás Antal kordoványos Sz.-udvarhely, mint rendes tagok; Fernengel Gyula, keresk. Sz.-udvarhely, Flórián Kristóf kereskedő Sz.-udvarhely Jakabos Miklós szabó Székelyudvarhely, János Gyula ügyvéd Székelyudvarhely, Kassay Gyula timár Székelyudvarhely, Nagy S. Ferenc kereszmáros Székelykeresztúr, Papp Mózes tanár Székelykeresztúr, Patakfalvi Mózes kisbirtokos Székelykeresztúr, Sterba Ödön kereskedő Sz.-udvarhely, Szabó Gyula könyvkötő Székelyudvarhely, mint póttagok.

CSARNOK.

Réggel.

— Irta: Fülel Sz. Lajos. —

Szeretem a reggelt, mikor a szép hajnal Szélid mosolya közt, két a nap az égen, S ragyogó sugára vidám, játszi kedvvel Fűdik a csillogó gyöngyharmatos réten...

Vágja ma az lapok

A nagy mindenségnek, madarak dalával, Fenséges himnuszként zeng a szárnyalása. Rovarzümmögés közt, mint szép orgonaszó, Kiséri az erdők rejtett sohajtása...

Benn a műhelyekben, kinn az erdőn, mezőn, Megered mindenütt a munka zajlása. Munkára hivatott nemes öntudatnak Megvan a kenyere, igaz boldogsága...

A test és a lélek frissült erejében Valami új élet údve árad szerte: Érzem, hogy ilyenkor több vagyok a pornál És legszebben ragyog az Uristen kertje...

Legelősebb és legesinosabb nyomtatványokat készít Betegh Pál és Társa nyomdája Székelyudvarhely.

KÖZGAZDASÁG.

Utazó cséplőgépek. Így cséplés idején, megszanja az ember a szegény állatokat, ha látja, hogy vontatják velük a hatalmas cséplőkazánokat. Holott attól őket már megkímélhetik a cséplőgéptulajdonosok. Egy közérdekű találmány van 9588 sz. alatt szabadalomra bejelentve s e szerint a gőzkazán előre és hátra mozgathatóvá tehető. Ezzel nemcsak az eddigi szállítási nehézségeken segíthetnek, hanem bármikor működés közben is elmozdítható helyéről a gép. Ami pedig különösen egy véletlen tüzesetnél, megbecsülhetlen dolog. A találmányt Lőherer Andor a «Köztelek» e hó 13-iki számában ismerteti. Különben az átalakítás és felszerelés a gőzgépek egyéb javítási munkálataival kapcsolatban, megegyezés szerint méltányos árban történik. Irásbeli bejelentéseket a Leelőssy és Pap féle szabadalomra Pap Antalhoz (Budapest, Hunyady-u. 37) vagy Leelőssy Imréhez (Temesvár, Béga-balsor 18) lehet intézni.

A tyukok tartása és hizlalása. A tyukok természetüknél fogva nemcsak mag-, de rovar-és többféle zöld növény evő állatok lévén, táplálékuk is ehhez képest különböző Gazdasszonyaink tyukjaikat rendszeren a szemes gabonának a rostaaljával tartják, s mikor gazdurannak már a kukoricához vagy árpához kell nyulni, nem szívesen teszi, mert sokba kerül.

A tyukok a szemes eleségen kívül mást is megesznek és pedig szí-

vesen, ugymint kenyérmorzskákat, főtt burgonyát, mindenféle konyhahulladékot, hust, beleket, főtt zöldséget, mindenféle férges és hernyót, zöld fűmagvakat stb., különösen kedvenceledekül a cserebogár.

Ha tehát a szemes gabonán kívül a többi eleségből is adunk tyukjainknak, mit pedig egészségük fentartása végett tegyünk is, melynek részben való megszerzését, ha van rá alkalom reájok is bizhatjuk, akkor tartásuk sokkal kevesebbe fog kerülni.

A zöld eleség közül szeretik a gyenge lóherét, salátát, tyukhurt, savanyított káposztát, csalánt és egyéb gyenge füveket.

Szemes gabonából a kukorica és buza a zsirképződést segíti elő és inkább téli etetésre való, zab, árpa inkább nyáron adandó, a rozsot nem szeretik, nem is ajánlatos ezzel etetni őket, mert megbetegednek tőle, sőt el is hullanak, főve azonban nem ártalmas.

Tojásbélyük képződésének elősegítése végett jó, ha a tojásbélyt összetörve és mésztörmeléket is nyújtunk nekik.

A kendermagetetés elősegíti a tojást, de forró nyáron, mint hevítő elkerülendő.

Természetes, hogy jó üde vízzel gondoskodva legyen, különösen a nyári napokban, mikor a tyukok sokszor nyelvköltve pihegnek a hőség-től. Óvó szerül a vízbe rozsdás vaszegeket kell tenni. Favályuk nem alkalmasak a víz tartására, a fa szaga megrontja a vizet, erre legalkalmasabbak az ugynevezett siphoidok. Télen jó, ha a vizet a tyukok elszárazítjuk.

A tyukok rendszerint kétszer etendők napjában, reggel és este, naplemente előtt.

A tyukot tojásáért és husáért tenyészítjük, a rosszul táplált jérce v. kakas husa kemény, szálskás és aránylag kevés is. E hátrányokat csak a jó tartás és hizlalás szünteti meg, ezt tennünk kell, ha magunk jó peccenyét ohajtunk nyerni vagy állatainkat jó árban kívánjuk eladni.

Politikai felelős szerkesztő:

Dr. Hinkelér Fels Ákos.

Társ-szerkesztő és laptulajdonos

Betegh Pál

Kiadja: Betegh Pál és Társa ujságkiadó intézete.

Homoródi járás főszolgabírójától.

Szám: 1320—1905. ki.

Hirdetmény.

Homoródközlend képviselőtestületének 21—905. számú határozatát, Udvarhelyvármegye törvényhatósági bizottsága 372—905. kgy. számú határozatával jóváhagyván, az Oklánd község által építendő kir. járásbírói irodai helyiség és fogdaépület építési költségeit 46899 K 22 f összeg erejéig engedélyezte.

A fent említett munkálatok fogantatásának biztosítása céljából 1905. évi szeptember hó 27-ik napjának délelőtt 9 órájára Homoródközlend község háza nagytermében a járás főszolgabírája nevében tartandó zárt ajánlati versenytárgyalás hirdettetik.

A versenyzni óhajtok felhívattak, hogy a fentebbi munkálatok végrehajtásának elvállalására vonatkozó, az engedélyezett költségösszeg után számítandó s a részletes feltételekben irt 5 százaléknyi bánatpénzzel ellátott zárt ajánlatokat kitűzött nap delelőtt 9 órájáig alólírott főszolgabírószághoz annyival inkább igyekezzenek beadni, mivel a későbbben érkezettek figyelembe nem fognak vétetni.

Képviselőtesület fentartja magának a jogot, hogy ajánlattevők között szabadon választhasson.

A szóban forgó munkálatra vonatkozó műszaki művelet és részletes feltételek nevezett főszolgabírói hivatalnál, a rendes hivatalos órákban, naponként megtekinthetők. H.-Oklánd, 1905. évi szept. 10.

SZABADY TIVADAR,

230. 1—3 főszolgabíró.

FAELADÁSI HIRDETÉS.

Az ülkei közbirtokosság (Udvarhelymegye) a tulajdonát képező Ülke II. h. részben fekvő «Küküllő oldal» nevű erdejének a 9498/905 sz magas rendezettel egyszerre való eladásra engedélyezett «A. ü. osztály I. fordulósakában eső 158 12 k holdján levő összes bükkfakészlete és a törzsenként felvett 8174 drb. luc-, 3428 drb. jegenyefenyő fakészlete, mely hivatalos becslés szerint 22683 köbm. bükk műfát, 22683 köbm. bükk tűzfát, 640 köbm. I. osztályu, 874 köbm. gömbölyű lucfenyő fűrészfenyő, 1147 köbm. faragott-713 köbm. II. oszt. lucfenyő épületifát, 276 köbm. I. oszt 401 köbm II. oszt jegenyefenyő fűrészfenyő, 470 köbm. faragott-, 351 köbm. gömb. jegenyefenyő épületifát tartalmaz az 1905. évi szeptember hó 30-án delelőtt 9 órakor Ülke község házában nyilvános szóbeli és zárt írásbeli

ajánlat után együttesen el fog adni. Kikiáltási ár 42989 kor. az az Negyvenkettő ezer kilencszáznyolcvankilenc korona.

Bánatpénz ennek 10 százaléka. Utóajánlatok nem fogadtnak el. Árverési és szerződési feltételek, becslés a korondi m. kir. jár erdőgondnokságnál és alulírott nál megtekinthetők.

Ülke, 1905. évi szeptember hó 13-án

Jére András,

közbirtokossági elnök.

A vegyileg megvizsgált, amellet hatóságilag az arcbörre ártalmatlannak talált

SZŐRVESTŐ

eltávolítja hölgyeknél az oly csunya, kellemetlen arcbőrnyeléstől, anélkül, hogy az arcbőrnek legveszélyesebbé is ártana és az arcnak megadja az üdéséget, finomságot és simaságot. Ár 7 korona

Vidéki megrendeléseket diszkrétan utánvét mellett eszközöl

Schmidék I. Budapest, VII. Nyári-u. 18. 208. 1—12.

Kiadó. Kossuth-utca 14. szám alatt egy lakás. Felvilágosítás Pál István műasztalostól nyerhető. 1—3.

Fischer és Társa

faiskolák Nagyenyed (Alsófehérmegye.)

40 katasztrális holdon fekvő faiskolánk Erdélyben a legnagyobbak és leggazdagabbak.

Készlet: 80 000 gyümölcsfa különböző alakokban és a legjobb, és legfinomabb fajokban.

Gyümölcsvadoncokban készlet egy millió.

Gledicsia legjobb kerítés növényben, készletünk egy millió.

Akácfa erdősitésre alkalmas, készletünk egy millió.

Diszcszerjék sétatér, magános fák.

Árjegyzék ingyen. Faiskolánk megtekintésére az érdeklődőket tisztelettel meghívjuk. 211

Fizetési nehézségeket

kereskedők, gyárosok, hivatalnokok és iparosoknál bármily helyen szakember, inzolvencis jelentés nélkül jogi tanácsos közreműködésével rendez. A szükséges fedett egyezkedési hiteleket megszerzi. Czödök egyezkedése is elvállaltatik. Bleier Fried és Társa budapesti bejegyzett cég Budapest, Erzsébetkörut 23.

Hirdetések olcsó díjazás mellett felvétnek a lap kiadóhivatalában.

Egy ház telekkel együtt igen olcsón eladó. Van benne 3 szoba, konyha stb. melléképületek. Cím a kiadóhivatalban.

Iszákosság nincs többé!

Kívánatra bárkinek bérmentesen küldünk egy próbát a Cozaporból. Kávé tea, étel vagy szeszes italban egyformán adható az ivó tudta nélkül.

A COZAPOR többet ér, mint a világ mindegy szobeszéde a tartózkodásról, mert csodálatos ellenszennese teszi az iszákosság és szeszes italt.

A COZA oly csendesen és biztosan hat, hogy azt feleség, testvér avagy gyermek egyaránt, az ivónak tudta nélkül adhatja és az illető méla csak nem is sejt, mi okozta javulását.

COZA a családok ezreit hékítette ki ismétl sok sok ezer férfit a szegény és becsületességét, megmentett, kik később józan polgárok és ügyes üzletemberek lettek. Temérdek fiatal embert a jó utra és szerencséjéhez segített és nagyon sok embernek életét számos évvel meghosszabbította.

Az intézet, mely a COZAPOR tulajdonosa, mindazonkák, kik kívánják, egy próba-adagot és egy közönsé irasokkal telt könyvet díj- és költségmentesen küld, hogy így bárki is meggyőződhessen biztos hatásáról. Kezessékünk, hogy az egészségre teljesen ártalmatlan. 128

INGYEN PRÓBA 186. SZ. Vágja ki ezen szelvényt és küldje még ma az intézetnek. (Levelek 25 fill., lev. lapok 10 fillérről bérmentesítendők.)

COZA INSTITUTE (Dept. 186.) 62, Chancery Lane, London, Anglia.

Fűszer-, porcellán- és üvegkereskedés!

Csodálatos olcsó a Borhegyi borviz!

— Üvegenként csak 8 fillér. —

Ezen természetes ásványvizet kitűnő eredménnyel használják: hurutos bántalmakban, idült hörghurutban, a gümőkór lerakódásának első stádiumában, a gyomor rendellenes működésében, a májműködés és epekészítés rendelleneségeiben, az epekövek eltakarítását szembetűnően könnyíti, a bélhurut minden neibeiben, a nyálkás aranyrbn, hasszervi dugulásokban, huykó képződéseiben, mézes huygyárban, görvély- és mirigydagokban, angolkóros csontlágylás- és sorvadásokban. — A legkifűnőbb üdőt italt, borral egyítve páratlan! — Hetenkint háromszor friss töltés! — Raktári SZENTPÉTERY GERGELYNÉL, Székelyudvarhelyt

Kászoni Fűkút víz 14 fillér!

Borostörős borviz 8 fillér

— Őszi trágyázáshoz a —

Thomassalakliszt

csillag Stern Marke védjeggyel

helyesen alkalmazva, minden növénynek legjobb és legelősebb foszforosavas műtrágyája. Kívánatra szakmunkákkal és árajánlattal készségesen szolgál

KALMÁR VILMOS

Budapest, VI., Teréz-körut 3. sz.

a Thomassalakgyarak, Berlin, vezérképviselője a magyar korona országainak területén. Óvakodjunk a hamisításoktól és figyeljünk a védjegyre! Minden zsák ólomzárrel és tartalomjelzéssel van ellátva.

Gyertyánffy J. fiai vasnagykereskedésében Székelyudvarhelyen.
Gróf Roon-féle lábatlani Cementgyár állandó nagy raktára páratlan jó minőségű román és portland cementből zsákok és hordókból legolcsóbb árakban.

Uj iskolák felszerelése, meglévők ki-
 egészítése, teljes irodaberendezések

pontosan és legjobb kivitelben

Betegh Pál és Társa

könyv- és papírárukereskedésében Székelyudvarhelyt.

HERMANN GYÖRGY

FESTŐ ÉS ARANYOZÓ SZÉKELYUDVARHELYEN
 KOSSUTH-UTCA 16. SZÁM ALATT

Ajánlom magamat a műfestészet többféle ágában u. m. templom, arckép és díszmunkák, valamint címűablak festésére. Fővállalok új templomi berendezéseket régi oltárokat, szöszökeket stb. kiújítok, festek és aranyozok, legszebb kivitelben és jutányos árban. Továbbá műkedvelő ifjaknak, kik a festészetben bevezető utmutatást óhajtanak nyerni, oktatást adok óránként egy korona díjért.

KÉPES LEVELEZŐLAPOK

nagy választékban és feltűnő ju-
 tányos áron állanak a nagyér-
 demű közönség rendelkezésére.

BETEGH PÁL ÉS TÁRSA

könyv-, zenemű- és papírkereskedése Székelyudvarhelyt

„AGRARIA”

A SZAB. OSZTR. MAGYAR
 ÁLLAMVASUT-TÁRSASÁG
 RESZCZAI MEZŐGAZDASÁGI GÉPGYÁRÁNAK
 VEZÉRÜGYNÖKSÉGE.

NICHOLSON GÉPGYÁR
 RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
 GAZDASÁGI GÉPOSZTÁLYNAK
 VEZÉRÜGYNÖKSÉGE.

„AGRARIA”
 HAZÁNKBAN AZ EGYEDÜLI IPARTERJESZTŐ VÁLLALAT,
 MELY KIZÁRÓLAG MAGYAR GYÁRTMÁNYOKAT HOZ
 FORGALOMBA.

„FONTOS!” ÁLTALÁNOSAN ELISMERVE!

A VESZPRÉM VÁRMEGYEI GAZDASÁGI EGYESÜLET
 KIÁLLTÁSÁN BEMUTATOTT
 NYILVÁNOS SZÁNTÁSÉRT
 MAGYAR ARANY ÉREMMEL ÉS DISZ-
 OKLEVÉLLEL KITÜNTETVE.

FAROS SORU VETŐGÉPEINK.
 TULSZÁRNYALTAK AZ IDEGEN
 GYÁRTMÁNYOKAT
 ARANY ÉREMMEL KITÜNTETVE.
 MINDEN TALÁRHOZ MEGFELELŐ VETÉS
 UTASÍTÁS = JUTÁNYOS ÁRAK =

SÜRGÖNY VAGY LEVÉLCZIM:
„AGRARIA”
 BUDAPEST

ÁRJEJZÉKÜNK
 MINDEN GAZDÁNAK FONTOS
 TANÁCSADÓ ÉS KIVÁNTATRA
 DUMENTESEN KÜLDETIK!

CLAYTON & SHUTTLEWORTH LTD
 Budapest, Váci-körút 63.
 által a legjutányosabb árak mellett ajánlatnak:

Locomobil és gőzcséplőgépek,
 szalmakazalozók, járgány-cséplőgépek, löhere-cséplők,
 tisztító-rosták, konkolyozók, kaszáló- és aratógépek,
 szénagyújtók, boronák, sorvetőgépek, Planet jr.
 kapálók, szecsakavágók, répvágók, kukorica-
 morzsolók, darálók, örlőmalmok, egytemes
 aczél-ekék, 2- és 3-vasu ekék és minden
 egyéb gazdasági gépek.

EGYSZERI átsimítás

SCHICHT-szappannal
 (szarvas vagy kules szappan) pótol
 KÉTSZERI átsimítást közönséges
 szappannal.

Schicht-szappan a legjobb és használatban
 a legolcsóbb! 180

Rösler és Gábor vaskereskedése
 „Az arany patkóhoz” Székelyudvarhelyen

Van szerencsénk a nagyérdemű közönségnek szives tudomására hozni, hogy e napokban Székelykeresztúron, a Kossuth-
 téren fióküzletet nyitottunk.

Ajánljuk jól berendezett vasüzletünkben kapható styriai
 acélvassal és körisfagerendelyvel ellátott miskolci váltókeinket
 jótállás mellett; mindenféle ekerészeket, legjobb faju acélkapát,
 kaszát, ásót, lapátot, csákányt, fejszét, 2, 3 és 5 águ acél-
 villát, mindenféle ajtó-, ablak- és butorvasalásokat, acél szer-
 számokat, brassói portlandcementet, Hunyadi-vasat, sodrony és
 kovácsolt szeget, csavarokat stb. minden e szakmába vágó vas-
 árukat legelőnyösebb árban és figyelmes kiszolgálás mellett.

Végül felhívjuk a tisztlet közönség figyelmét az első rangu
 gyárakból nagy választékban beszerzett többféle legjobb szerke-
 zetű varrógépraktárunkra, melyek felelősség mellett igen elő-
 nyös árban, esetleg részletfizetésre is kaphatók.

A n. é. közönség becses bizalmába ajánlván magunkat s
 jóindulatu szives pártfogását kérve, kiváló tisztelettel

Rösler és Gábor Székelyudvarhely
 fióküzlet Székelykeresztúron.

SZENKOVITS JÁNOS UTÓDA
 férfi és női divat-áruháza
 Székelyudvarhely, Batthyányi-tér 4. sz.

Iskolás fiúk
Diákok részére

Kész ruhák, kalapok, ingek, nyakkendők, harisnyák,
 cipők és ágyneműek nagy választékban, előnyös és ol-
 csó árakban kaphatók.

Divatos és olcsó ruha-vállalat merték után,
 a ruhák ingyen takarításával.

Legolcsóbb árak!